

суспільних відносин. Саме тому внесення до КК таких понять, як «штучний інтелект», «нейроінтерфейс», «нанотехнології», «генна інженерія» тощо має розглядатися критично.

6. Загальновідомо, що сферою широкого застосування комп'ютерної техніки є банківська діяльність та платіжні системи, тому велика частка злочинів проти власності істотно змінилась. Доволі дискусійним як для науковців, так і для практиків стало питання юридичного змісту таких категорій, як «безготівкові гроші», «електронні гроші», «криптовалюта». Названі проблемні питання мають знаходити розв'язання в межах дискурсу про кримінально-правове регулювання відносин власності.

Отже, для продовження дискусії щодо змісту обумовлених інформатизацією змін у сфері кримінально-правового регулювання сформулюємо такі положення:

– розпочалося та триває формування нового предмета кримінально-правового регулювання – інформаційна безпека;

– проблемами цього процесу є недостатність визначеності законів про кримінальну відповідальність за «комп'ютерні» злочини, потреба оптимізації системи кримінально-правового регулювання у сфері доступу до інформації, відсутність консенсусу в питанні меж кримінально-правового регулювання у сфері формування інформаційного простору;

– важливою засадою вдосконалення кримінального законодавства у сфері інформаційної безпеки має стати технологічна нейтральність, адже її дотримання дасть змогу забезпечити стабільність нового законодавства та, відповідно, сталий розвиток практики його застосування.

Катеринчук Катерина Володимирівна,
професор кафедри приватного
та публічного права навчально-
наукового інституту права та сучасних
технологій навчання Київського
національного університету технологій
та дизайну доктор юридичних наук,
доцент

ДЕФІНІЦІЯ «ШКОДА ЗДОРОВ'Ю ОСОБИ» В ПРОЄКТІ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Суспільно небезпечні наслідки, що описані законодавцем у диспозиціях статей кримінальних правопорушень проти здоров'я особи у тому, що в них передбачено наслідки у вигляді

шкоди здоров'ю особи. Термін «шкода здоров'ю» є однією із суперечливих дефініцій, що належить не лише до кримінального права, а й до інших наук – судової медицини, трудового права, цивільного права та інших; не менш проблемним також є встановлення її видів. При дослідженні цього питання ми не виявили єдиної думки, якої б дотримувалися більшість науковців. «Ознака «шкода здоров'ю», якою оперується законодавець, неоднозначна у своєму розумінні. З юридичної точки зору, вона викликає властиво злочинну шкоду об'єкту кримінально-правової охорони (втрата здоров'я як блага, умова соціальної активності суб'єкта, у зв'язку з яким існують суспільні відносини з його охорони). З медичної точки зору, вона характеризує наслідок злочинного діяння у вигляді патологічних змін в організмі людини» [1]. Шкода здоров'ю особи характеризується якісними (характер) і кількісними (ступінь) показниками. «Характер визначається формою патології, заподіяної організму людину (тілесне ушкодження, захворювання). Ступінь шкоди здоров'ю – характеристика медико-юридична. В основу її оцінки покладено два критерії: 1) небезпека шкоди для здоров'я; 2) результат і наслідок шкоди [1]. Тому «шкода, яка завдається охоронюваним суспільним відносинам, відображається в складі злочину шляхом закріплення в ньому ознак, які характеризують суспільно небезпечні наслідки злочинного діяння» [2]. М. І. Ветров зазначає, що «шкода здоров'ю людини», з медичного погляду, є порушенням анатомічної цілості органів і тканин або їх фізіологічних функцій, або захворювання, або патологічних станів, що виникають унаслідок впливу різних факторів зовнішнього середовища: механічних, функціональних, фізичних, хімічних, біологічних, психічних [3, с. 47]. У визначенні автор використовує термін «патологічний стан», що не має тлумачення в теорії кримінального права України. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень (далі – Правила) також не надають роз'яснень цього терміну. Однак він широко використовується в медицині для встановлення патологічного стану організму людини, що не пов'язаний з діями, які спричиняють тілесні ушкодження.

В теорії, крім терміну «шкода», використовують термін «розлад» – це зміна здоров'я людини, обумовлена травмою, захворюванням або патологічним станом, що об'єктивно виявляється ознаками порушення функцій організму порівняно з тими, які мали місце до здійснення протиправного діяння» [1].

Або він виявляється в «погіршенні стану здоров'я, зниженні його на більш низький якісний рівень» [4].

На даний час Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень (далі – Правила) (п. 4.1) визначають, що судово-медичний експерт встановлює ступінь тяжкості тілесних ушкоджень (тяжкі, середньої тяжкості та легкі). Але, термін «тілесні ушкодження» є суто юридичним поняттям в медицині він не застосовується. В такому випадку судово-медичний експерт виходить за межі покладених на нього обов'язків. Крім того, класифікація ушкоджень в медичній практиці ґрунтується на певній морфології ушкоджень, наприклад порушення поверхневого шару епідермісу шкіри має назву садна чи подряпини залежно від форми та площі. В даному випадку такі наслідки, тобто поверхневі ушкодження епідермального шару шкіри зазвичай не супроводжуються спричиненням шкоди здоров'ю, якщо не приєднуються інші чинники зовнішнього чи внутрішнього середовища. «Шкода здоров'я» всеохоплюючий термін ніж «тілесне ушкодження». Ушкодження можуть виникати посмертно, але в такому випадку вони не спричиняють шкоду здоров'ю людини, це пояснюється тим, що чинне законодавство України охороняє здоров'я лише живої людини в межах II розділу Особливої частини КК України. Психічна хвороба також не може відноситися до ознак тілесних ушкоджень, бо дана ознака проявляється в зниженні розумової здатності людини, тому доречно визначити дану ознаку, як одну з ознак шкоди здоров'ю.

Саме тому, Указом Президента України від 07.08.2019 р. № 584/2019 було утворено Комісію з питань правової реформи для розробки нового Кримінального кодексу України. Відповідно до п. 49 ст. 1.3.1. Значення основних термінів Проекту Кримінального кодексу України (далі – Проект) (станом на 17 січня 2021 року) [5] шкода здоров'ю – викликане протиправним діянням іншої особи порушення анатомічної цілості або функціональної придатності тканини чи органу тіла іншої особи (потерпілої особи), яке обмежує працездатність та іншу життєдіяльність порівняно з тією, яка мала місце до посягання.

Беззаперечно, законодавство про кримінальну відповідальність за спричинення шкоди здоров'ю особи повинно відповідати положенням судової медицини, бо саме судово-медичний експерт буде встановлювати ступінь тяжкості спричиненої шкоди. Зазначене формулювання у Проекті не може бути визначено у Правилах, так як воно містить

термінологію – протизаконне, яка є виключно юридичною та не належить до сфери знань судово-медичних експертів. Запропоновані зміни в частині заміни понять «тілесне ушкодження» на «шкоду здоров'ю» у Проекті КК України є доречними. Однак аналіз інших статей доводить, що намагання авторів Проекту уніфікувати термінологію не завжди призводить до бажаного результату. Так у згадується термінологія чинного КК України «холодна зброя – предмет, спеціально виготовлений для спричинення *тілесних ушкоджень* і призначений для нападу чи активного захисту в рукопашному бою (шабля, рапіра, кинджал, кортик, фінка, армійський чи мисливський ніж, нунчаки, стилет, кастет тощо)» (ст. 1.3.1 Проекту).

Крім того, визначення «шкода здоров'ю», що міститься у Проекті має термінологію, яка потребує корегувань та роз'яснень. Логічно здійснити заміну понять «обмежує» на «понижує» або «знижує», бо тлумачні словники зазначають, що обмежувати – це «(установлювати певні межі чого-небудь), звужувати, локалізувати, лімітувати» [6]; «правило, настанова, що обмежує чий-небудь права, дії і т. ін.» [7]. Словосполучення «іншу життєдіяльність» має занадто великий простір для тлумачення, що призведе до дискусій та зловживань. Крім того, хто буде визначати дану ознаку? «Орган тіла потерпілого» зазначено у однині і це звужує зміст терміну, так як в організмі людини присутні і парні органи. Дані анкетування судово-медичних експертів засвідчують, що втрату одного з парних органів (очне яблуко, нирка тощо) можна вважати як одну з ознак тяжкого тілесного ушкодження – 72 %.

Пропонуємо медичне визначення «шкода здоров'я» – порушення анатомічної цілості тканин, органів або їх функцій, що виникають від дії одного чи кількох факторів зовнішнього середовища – фізичних (механічних, термічних, барометричних, променистих тощо), хімічних та ін.

Список використаних джерел

1. Шарапов Р., Коновалов А. Понятие вреда здоровью в условиях правовой дезориентации судебно-медицинской экспертизы живых лиц. *Уголовное право*. 2007. № 1. С. 127.
2. Филимонов В. Д. Обстоятельства, определяющие содержание и конструкцию состава преступления. *Уголовное право*. 2003. № 2. С. 83–85.
3. Ветров Н. И. Уголовное право. Общая часть: учебник. М., 1999. 415 с.
4. Вермель И. Г., Грицаенко П. П. О причинении вреда здоровью в свете положений нового Уголовного кодекса РФ. *Судебно-медицинская экспертиза*. 1997. № 2. С. 42–48.

5. Проект Кримінального кодексу України (станом на 17 січня 2021 року). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/01/18/kontrolnyj-proekt-kk-17-01-2021.pdf>.

6. uk.WorldwideDictionary.org. Всесвітній словник української мови. URL: <https://uk.worldwidedictionary.org/%D0%BE%D0%B1%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B8>.

7. Словник української мови: в 11 томах. Том 5. 1974. С. 536. URL: <http://sum.in.ua/s/obmezhenja>.

Кімлик Влада Віталіївна,
студентка ННІ № 1 Національної
академії внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ АВТОРИТЕТІВ

У контексті розробки проекту нового Кримінального кодексу України важливе значення мають кримінально-правові норми, що стосуються «злочинних авторитетів».

Так, з метою ефективної кримінально-правової охорони суспільних відносин від діяльності злочинних авторитетів 04 червня 2020 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою», в якому закріплено відповідальність за такі діяння як встановлення або поширення злочинного впливу (ст. 255-1), організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці) (ст. 255-2), звернення за застосуванням злочинного впливу (ст. 255-3) [1]. Основною метою даного закону є припинення діяльності злочинних спільнот та осіб, причетних до їх створення та функціонування, а також притягнення до кримінальної відповідальності «злочинців у законі».

Відповідно до закону, ст. 255 КК України (прим. 2) [2] викладено у новій редакції, що вводить поняття «злочинний вплив» і «суб'єкт підвищеного злочинного впливу» та на законодавчому рівні закріплює такі поняття, як «сходка» та «вор у законі» (злочинний жаргон) [1].

Відтепер офіційно «вор у законі» – це той, хто завдяки авторитету та іншим особистим якостям чинить злочинний вплив і координує злочинну діяльність інших. Особливість статусу «вора в законі» полягає в тому, що ці особи самі не чинять активних злочинних дій. Кожен «вор» створює цілу піраміду прибічників [3]. За ієрархією кримінальні авторитети